

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування**

СКОРОХІД Володимир Любомирович

**Організація обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу
/ Organization of accounting and taxation in small businesses**

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і оподаткування підприємництва»

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент
групи ОПДзм-21
Скорохід В. Л.

_____ підпис

Науковий керівник:
Гуменна-Дерій М. В.,
д.е.н., доцент

_____ підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ З-М. В. Задорожний
підпис

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	7
1.1. Суть, роль та значення малого бізнесу в економіці України.....	7
1.2. Особливості організації обліку та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу	11
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	20
2.1. Організація обліку активів, власного капіталу та зобов'язань на підприємствах малого бізнесу.....	20
2.2. Зарубіжний досвід організації обліку на підприємствах малого бізнесу.....	32
РОЗДІЛ 3. ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	37
3.1. Функції, принципи оподаткування й аналіз сплати податків і зборів підприємствами малого бізнесу	37
3.2. Проблеми і напрямки поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні.....	44
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. Малий бізнес є однією із ключових рушійних сил економічного розвитку України. Він забезпечує гнучкість економіки, швидке реагування на зміни ринкової кон'юнктури, сприяє зайнятості населення. В загальній кількості підприємств в Україні питома маса підприємств малого бізнесу у 2023 році становила 95,2 % (з них мікропідприємства - 82,8 %), а їх внесок у створення валового внутрішнього продукту та забезпечення робочих місць є значимим чинником стабілізації української національної економіки.

В умовах постійних змін податкового та бухгалтерського законодавства, а також інтеграції України у світовий економічний простір, питання організації ефективного обліку та оптимальної системи оподаткування для малих підприємств набуває особливої значущості.

Неефективна організація облікових процесів призводить до фінансових втрат, помилок у податковій звітності та ризику штрафних санкцій, тоді як належно організована система обліку сприяє прозорості бізнесу, своєчасному прийняттю управлінських рішень та зменшенню податкового навантаження.

Важливою причиною актуальності теми є й те, що малий бізнес в Україні перебуває у складних умовах – високий рівень конкуренції, обмежені фінансові ресурси, нестабільність законодавства та економічна невизначеність. У таких умовах особливого значення набувають адаптивні, прості та економічно доцільні підходи до ведення бухгалтерського обліку й вибору системи оподаткування, які забезпечать баланс між інтересами держави та можливостями підприємства. Дослідження теоретичних та практичних аспектів організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу дасть змогу розробити рекомендації з підвищення ефективності фінансового управління, зниження витрат на ведення обліку та оптимізації податкових зобов'язань.

Проблеми організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу розкрили у своїх публікаціях українські науковці Багрій К. Л. [1], Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Дюк А. А. [8], Коба О. В. [9], Крисоватий А. І. [10], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лаврова-Манзенко О. О. [13], Лень В. С. [14], Новіков В. В. [19], Овчарова Н. В. [20], Островерха Р. Е. [22], Пиріжок С. Є. [23], Подолянчук О. А. [25], Ратинський В. В. [31], Сабіна Н. Ю. [32], Семенова С. [33], Скрипник С. В. [34], Сльозко Т. М. [35], Сопко В. В. [36], Стасюкова К. В. [37], Сук Л. К. [38], Труш Ю. Т. [39], Фабіянська В. Ю. [40], Фаріон І. Д. [41], Яструбський М. Я. [42], а також іноземці вчені-економісти Black G. (Блек Г.) [46], Collis J. (Колліс Дж.) [47], Schweltnus C. (Швелтнус К.) [48] та інші.

Названі вище вчені-економісти зробили значний вклад у розвиток досліджень з проблем організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу, проте низка проблем залишилась поза їхньою увагою, тому наше дослідження є актуальним.

Мета дослідження – дослідити стан і перспективи розвитку організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу та зробити щодо них певні висновки і пропозиції.

Для розв’язання проблем з обраної теми дослідження варто відобразити такі актуальні аспекти, а саме:

- суть, роль та значення малого бізнесу в економіці України;
- особливості організації бухгалтерського обліку та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу;
- законодавче забезпечення організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні;
- організація обліку основних засобів, запасів, грошових коштів та інших активів на підприємствах малого бізнесу;

- організація обліку власного капіталу, поточних зобов'язань та інших пасивів на підприємствах малого бізнесу;
- зарубіжний досвід організації обліку на підприємствах малого бізнесу;
- поняття, функції і принципи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні та за кордоном;
- аналіз видів, динаміки та структури податків і зборів на підприємствах малого бізнесу;
- проблеми і напрямки поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні.

Предмет дослідження є удосконалення рівня організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу.

Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю «РМФ» у м. Терехівці Чортківського району Тернопільської області. ТОВ «РМФ» займається виробництвом сухарів і сухого печива; виробництвом борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

Методи дослідження. Під час наукових досліджень використовувались відповідні методи дослідження: монографічний, табличний, графічний, табличний, зіставлення, аналізу і синтезу, розвиток теорії, підготовка висновків та пропозицій і т. д.

Інформаційне забезпечення дослідження здійснювалось шляхом пошуку даних на сайтах Верховної Ради України [24; 27; 28; 30; 42], Державної служби статистики України [4], Міністерства фінансів України [15; 16; 17; 18; 29], Національного банку України [26], Організації економічного співробітництва та розвитку [44], Європейська комісія [45], Світового банку [49] і т. д.

Практична значимість отриманих результатів. Отримані результати дослідження мають практичну значимість для забезпечення підвищення рівня організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу.

Апробація результатів роботи. За результатами здійснених наукових пошуків опубліковано такі тези доповідей здобувача:

1. Скорохід В. Л., Гуменна-Дерій М. В. Аналіз розвитку підприємств малого бізнесу в Україні та нормативно-правове забезпечення організації обліку в них. *Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 жовтня 2025 р., м. Київ – м. Умань)*, 2025. 276 с. С. 34-35. [50].
2. Скорохід В. Л. Організація обліку в підприємствах малого бізнесу України: особливості та напрями оптимізації. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансовоуправлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Частина II (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року)*. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. 480 с. С. 375-377. [51].

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.

1.1. Суть, роль та значення малого бізнесу в економіці України.

Малий бізнес є однією з ключових складових сучасної ринкової економіки, що відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільного соціально-економічного розвитку держави. Його гнучкість, мобільність, здатність швидко адаптуватися до змін ринкового середовища та забезпечення зайнятості населення роблять мале підприємництво важливим інструментом сталого економічного зростання. В умовах трансформаційної економіки України, коли відбуваються глибокі структурні зміни, малий бізнес набуває особливого значення як фактор стабілізації та розвитку.

Суть малого бізнесу полягає у провадженні підприємницької діяльності фізичними особами чи юридичними особами (зокрема ТОВ), які мають обмежену кількість працівників, обмежений розмір річного доходу, а також обмежені ресурси, порівняно з середнім і великим бізнесом. Визначення «малого підприємства» закріплено у Податковому кодексі України, відповідно до якого малі підприємства – це суб'єкти господарювання, в яких середня чисельність працівників за рік не перевищує 50 осіб, а річний дохід – до 10 мільйонів євро [24].

Питання суті, ролі та значення малого бізнесу в економіці України розкрили у своїх публікаціях українські науковці Багрій К. Л. [1], Гоголь Т. А. [2; 3], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Дюк А. А. [8], Крисоватий А. І. [10], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лаврова-Манзенко О. О. [13], Овчарова Н. В. [20], Пиріжок С. Є. [23], Подолянчук О. А. [25], Сабіна Н. Ю. [32] та інші.

Малий бізнес відіграє важливу роль у розвитку національної економіки з кількох основних причин:

Забезпечення зайнятості населення. Малі підприємства є основними роботодавцями, особливо в малих містах та сільській місцевості, де великі підприємства або відсутні, або представлені незначною мірою. За даними Державної служби статистики України, понад 60 % зайнятого населення у приватному секторі працює саме в малому бізнесі [4].

Підтримка конкуренції та розвиток ринкових відносин. Малий бізнес сприяє формуванню конкурентного середовища, що стимулює ефективність діяльності усіх суб'єктів господарювання, підвищення якості продукції та послуг, зниження цін.

Гнучкість та інноваційність. Малі підприємства здатні швидко адаптуватися до змін кон'юнктури ринку, застосовувати інноваційні підходи у веденні бізнесу, впроваджувати нові технології, продукцію чи послуги, чого часто не можуть дозволити собі великі компанії через складність структури управління.

Формування середнього класу. Малий бізнес є базою для формування середнього класу – стабільної соціальної групи, яка має економічну самостійність, створює власне майно, нагромаджує капітал, а отже – виступає опорою демократичних перетворень та стабільності в державі.

Сприяння розвитку територій. Саме малі підприємства часто стають рушіями економічного розвитку на місцях, оскільки швидко реагують на потреби локальних споживачів і ефективно використовують місцеві ресурси. Це сприяє зростанню податкових надходжень до місцевих бюджетів.

Експортний потенціал. У багатьох країнах світу, включаючи Україну, малі підприємства починають освоювати зовнішні ринки, експортувати товари, зокрема в інформаційних технологіях, аграрному секторі, деревообробці, легкій промисловості. Це розширює економічні зв'язки та зміцнює міжнародну позицію країни.

Значення малого бізнесу в економіці України також зростає через необхідність децентралізації економіки та зменшення монополізму. Дрібний та середній бізнес стимулює самозайнятність, зменшує соціальну напругу, надає можливості для реалізації підприємницьких ініціатив населення.

Попри вагому роль у національній економіці, малий бізнес в Україні стикається з низкою проблем, що стримують його розвиток. Серед основних бар'єрів:

- ✓ складність доступу до фінансування (високі відсоткові ставки за кредитами, жорсткі вимоги банків);
- ✓ надмірне податкове навантаження та складність адміністрування податків;
- ✓ нестабільність законодавчої бази, часті зміни нормативно-правових актів;
- ✓ корупційні ризики при взаємодії з органами влади;
- ✓ низький рівень бізнес-освіти серед підприємців.

Державна підтримка малого бізнесу в Україні реалізується через низку програм, включаючи фінансування стартапів, податкові пільги, навчальні програми, інкубатори та хаби для підприємців, доступ до міжнародних донорських програм. Діє також система грантів, яку підтримують міжнародні організації (USAID, ЄБРР, ПРООН).

Спробуємо дослідити інформацію про кількість функціонуючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства в Україні за 2019–2023 роки (табл. 1.1).

У 2019 році загальна кількість функціонуючих підприємств за видами економічної діяльності в Україні становила 380597 одиниць, а у 2023 році вона зменшилась до 307852 одиниць або на 72745 одиниць (на 19,1 %). Кількість великих підприємств майже не змінилась, правда у 2021 передвоєнному році їхня кількість була 610 одиниць, а у 2022 році (першому воєнному році) їх стало на 116 одиниць менше (на 19,0 %). У 2023 році кількість великих підприємств збільшилась до 512 одиниць, що на 98 одиниць менше, ніж у 2021 передвоєнному році.

Кількість середніх підприємств зменшилась з 17751 одиниці (2019 рік) до 14070 одиниць (2023 рік), що на 3681 одиниць (на 20,7 %) менше порівняно з 2019 роком.

Кількість малих підприємств в Україні у 2019 році складала 362328 одиниць, а у 2023 році їх стало 293270 одиниць, що на 69058 одиниць менше або на 19,1 %. У 2022 році кількість малих підприємств порівняно з 2021 роком різко зменшилась на 106075 одиниць, а у 2023 році порівняно з попереднім роком кількість малих підприємств відновились на 46623 одиниць або на 15,9 %, але так і не досягла довоєнного рівня. Кількість мікропідприємств в Україні у 2019 році складала 313380 одиниць, а у 2023 році їх стало 254982 одиниць, що на 58398 одиниць менше або на 18,6 %. У 2022 році кількість мікропідприємств порівняно з 2021 роком різко зменшилась на 98437 одиниць або на 32,3 %. У 2023 році порівняно з попереднім роком кількість мікропідприємств в Україні відновились на 48769 одиниць або на 23,6 %.

В умовах євроінтеграційного курсу України малий бізнес є також інструментом гармонізації української економіки з європейськими ринками.

Виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стимулює адаптацію стандартів, запровадження нових підходів до якості, безпеки продукції, захисту прав споживачів.

Таблиця 1.1

Кількість функціонуючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства в Україні за 2019–2023 роки

Роки	Загальна к-сть	Великі підприємства		Середні підприємства		Малі підприємства, в тому числі:		Мікропідприємства	
		К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2019	380597	518	0,1	17751	4,7	362328	82,3	313380	82,3
2020	373822	512	0,1	17602	4,7	355708	95,2	307871	82,4
2021	370834	610	0,2	17502	4,7	352722	95,1	304650	82,2
2022	261924	494	0,2	14783	5,6	246647	94,2	206213	78,7
2023	307852	512	0,2	14070	4,6	293270	95,2	254982	82,8

Джерело: [4].

Отже, малий бізнес – це не лише потужна складова національної економіки, але й важливий фактор соціального прогресу, демократизації суспільства та інструмент інтеграції України в глобальний економічний простір. Його розвиток потребує системної підтримки як на державному, так і на місцевому рівнях, з урахуванням кращих міжнародних практик і сучасних економічних викликів.

1.2. Особливості організації бухгалтерського обліку та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу.

Організація бухгалтерського обліку на малих підприємствах є важливою складовою їхньої діяльності, яка впливає на ефективність управління, дотримання податкової дисципліни, обґрунтованість фінансових рішень та

виконання вимог законодавства. Специфіка обліку в малому бізнесі зумовлена, з одного боку, обмеженими ресурсами, а з іншого – необхідністю забезпечити достатній рівень прозорості, обґрунтованості та достовірності облікової інформації.

У контексті України особливості організації бухгалтерського обліку малими підприємствами визначаються низкою нормативно-правових актів, зокрема Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковим кодексом України, Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» (П(С)БО 25 [18]), а також МСФЗ для малих і середніх підприємств, якщо підприємство обрало міжнародні стандарти [15].

Особливості організації бухгалтерського обліку та системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу відобразили у своїх публікаціях українські науковці Багрій К. Л. [1], Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Коба О. В. [9], Крисоватий А. І. [10], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лаврова-Манзенко О. О. [13], Лень В. С. [14], Новіков В. В. [19], Пиріжок С. Є. [23], Подолянчук О. А. [25], Ратинський В. В. [31], Сабіна Н. Ю. [32], Семенова С. [33], Скрипник С. В. [34], Стасюкова К. В. [37], Фабіянська В. Ю. [40], Яструбський М. Я. [42] та інші.

Основні аспекти організації обліку в малих підприємствах:

Спрощена система ведення бухгалтерського обліку [9; 10; 23; 37]. Малі підприємства мають право вести облік за спрощеною системою. Це означає, що ведення бухгалтерії може здійснюватися без створення повноцінної бухгалтерської служби. Власник або директор підприємства (за наявності відповідної кваліфікації) може самостійно вести облік або доручити це сторонній бухгалтерській компанії чи приватному бухгалтеру. Крім того,

законодавством дозволяється спрощення первинного документування, зменшення кількості реєстрів обліку, спрощення форми фінансової звітності.

Використання П(С)БО 25. Для суб'єктів малого підприємництва передбачено спеціальне положення – П(С)БО 25, яке дає змогу подавати спрощену фінансову звітність у складі:

Балансу (форма № 1-м або 1-мс);

Звіту про фінансові результати (форма № 2-м або 2-мс). Ці звіти містять менш деталізовану інформацію порівняно зі звітністю середніх і великих підприємств, що зменшить витрати часу і коштів на їх складання [18].

Автоматизація облікових процесів. Малі підприємства дедалі частіше використовують бухгалтерські програми, такі як «М.Е.Дос», «BAS Бухгалтерія», «SmartFin», «ФінДок» тощо. Це дає змогу автоматизувати процес формування первинних документів, облікових реєстрів, нарахування заробітної плати, складання податкової та фінансової звітності. Автоматизація знижує ризик помилок, підвищує ефективність і прозорість обліку [19].

Форма організації обліку. На малих підприємствах, зазвичай, застосовується: 1) централізована форма обліку – ведення бухгалтерії передається на аутсорсинг; 2) спрощена (одиначна) форма – ведення обліку однією особою, часто суміщено з виконанням інших функцій; 3) комбінована форма – поєднання елементів централізованої та внутрішньої організації обліку.

Первинна документація та облікові реєстри. Малі підприємства мають право використовувати типові або власно розроблені форми первинних документів, погоджені з вимогами Закону про облік. Облікові реєстри можуть вестися вручну або в електронній формі. Найчастіше застосовуються журнально-ордерна або спрощена журнальна форма обліку.

Облік основних засобів, ТМЦ, грошових коштів. Облік основних засобів на малих підприємствах може вестися за спрощеною методикою, зокрема із застосуванням менш жорстких критеріїв для амортизації. Облік товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) часто ведеться за методом собівартості або за середньозваженою вартістю. Грошові кошти обліковуються як у касі, так і на розрахункових рахунках, із дотриманням вимог НБУ щодо касових операцій.

Облік заробітної плати і розрахунків з бюджетом. На малих підприємствах облік зарплати, податків і зборів може вестися за допомогою програмного забезпечення. Розрахунки з працівниками відображаються у відомостях нарахування зарплати, відомостях виплат, а також звітності (форма № 1ДФ, ЄСВ та ін.). Усі нарахування підлягають обліку у відповідних реєстрах.

Організація внутрішнього контролю. Через обмеженість штату малі підприємства рідко мають окрему службу внутрішнього контролю. Проте здійснення хоча б мінімальних процедур контролю – перевірки достовірності первинних документів, звірки залишків, контролю за дотриманням касової дисципліни – є обов'язковими. Відсутність внутрішнього контролю підвищує ризики помилок і шахрайства.

Документообіг і зберігання документів. У підприємствах малого бізнесу документообіг організується згідно з внутрішніми положеннями, які регулюють терміни, форми зберігання, відповідальних осіб. З 2021 року дедалі більше підприємств переходять на електронний документообіг з використанням ЕЦП (електронного цифрового підпису) та сервісів, таких як «Вчасно», «Paperless», «Дос.уа».

Роль бухгалтера / аутсорсера. У підприємствах малого бізнесу бухгалтер виконує розширені функції: облік, звітність, контроль, подання декларацій, спілкування з органами контролю, банками. Часто бухгалтери працюють на

умовах аутсорсингу, що зменшить витрати на оплату праці штатних працівників.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку в підприємствах малого бізнесу має низку особливостей, які враховують обмеженість ресурсів та необхідність дотримання вимог законодавства. Основними завданнями є забезпечення достовірного відображення господарських процесів, формування фінансової звітності, контроль за податковими розрахунками та ефективна підтримка управлінських рішень. Раціональна організація обліку сприяє зміцненню фінансової стійкості малого бізнесу, зниженню ризиків та підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

Оподаткування малого бізнесу в Україні здійснюється за двома основними моделями: 1) загальна система оподаткування; 2) спрощена система оподаткування, обліку та звітності (єдиний податок).

1. Загальна система. Малі підприємства на загальній системі сплачують: податок на прибуток (18%); ПДВ (20%); військовий збір (5 %); податки на зарплату (ЄСВ, ПДФО). Така система вимагає повного бухгалтерського обліку відповідно до НП(С)БО або МСФЗ та детальної фінансової звітності.

2. Спрощена система. Для спрощеної системи діють чотири групи платників єдиного податку. Для малих підприємств-юридичних осіб найчастіше використовується третя група (до 7 млн грн доходу на рік), де ставка становить:

5 % доходу (без ПДВ) або 3 % доходу (з ПДВ).

Переваги спрощеної системи: простота обліку (достатньо книги обліку доходів); відсутність податку на прибуток; мінімальна звітність (1 раз на квартал); швидка взаємодія з податковими органами через електронні сервіси.

Про переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу в обліковому вимірі детально описано у статті Пиріжок С. Є. і Олійник Л. Г. [23]. Зокрема, на їхню думку, «питання оподаткування в Україні,

а саме: механізм оподаткування, спрощення процедури та її зрозумілість, зниження податкового тиску, є актуальним завданням для держави з метою розвитку малого та середнього підприємництва» [23, с. 244].

Обрання системи оподаткування залежить від виду діяльності, кількості контрагентів, необхідності співпраці з бюджетними установами чи нерезидентами, а також від бажання підприємства реєструватися платником ПДВ. Малі підприємці (ФОП або юридичні особи з обмеженими ресурсами та обсягами) відзначаються специфічними потребами у спрощеності ведення обліку, зменшенні витрат на адміністрування та гнучкості. В Україні діє два основні підходи (системи) оподаткування: Загальна (звичайна) система (ЗСО), що передбачає податок з доходів/прибутку, ПДФО, ПДВ, ЄСВ. Спрощена система (уніфікований або «єдиний податок») – спеціальні режими з меншими ставками та спрощеною звітністю. Нижче – комплексний розбір критеріїв вибору, ставок, прав, обмежень та практичних аспектів.

Застосовування спрощеної системи. Для фізичних осіб-підприємців (ФОП). Має бути не більше 10 працівників (включно із членами сім'ї). Річний дохід від продажу товарів/послуг не перевищує 500 000 грн. Для юридичних осіб. Середньооблікова чисельність працівників до 50 осіб, річна виручка – до 1 000 000 грн. Також існує обмеження щодо видів діяльності: певні КВЕДи, зокрема телекомунікації, фінансові послуги, оптова торгівля та ін., не дають права перебування на спрощеній системі.

Варіанти і групи спрощеної системи. Групи платників: Група 1 – ФОП без найманих працівників, встановлена ставка місцевою радою (~до 10 % ПМ), обмеження за доходом на декларативному рівні (~1,1 млн грн у 2022 році) .

Група 2 – ФОП до 10 працівників, ставка до 20 % мінімальної зарплати, до ~5,4 млн грн доходу .

Група 3 – ФОП або юридична особа, без обмежень на кількість працівників, ставка 5 % від доходу якщо неплатник ПДВ або 3 % + ПДВ якщо платник ПДВ. Ліміт доходу до ~7,6 млн ₴ (залежить від мінзп).

Група 4 – для сільгоспвиробників: ставка залежить від нормативно-грошової оцінки землі (~0,19 % до 6,33 % за гектар).

Ставки та особливості. ФОП (групи 1–2). Ставки встановлює місцева рада: від 20 грн до 200 грн на місяць. Якщо платник залучає працівників – ставка зростає на 50 % за кожного найманого.

Платежі здійснюються щомісяця, до 20-го числа. ФОП і юридичні особи (група 3). 5 % від доходу без ПДВ або 3 % + 20 % ПДВ (включення ПДВ до складу єдиного податку). Допоміжні витрати не враховуються – важливо звернути увагу для тих, хто має великі операційні витрати. Юридичні особи, які сплачують єдиний податок, звільняються від: платежів із прибутку, ПДВ (якщо 6 % ставка); земельного податку, зборів за ліцензії, відрахувань до фондів тощо.

Загальна система оподаткування. Податок на прибуток (юридичні особи): ставка 18 %. ПДВ: стандартна ставка 20 %, зменшення до 7 % на фармацевтичну продукцію; реєстраційний поріг – 1 млн грн обороту за 12 місяців. ПДФО (для ФОП чи фізосіб-платників): 18 % + 1,5 % військового збору (до зростання до 5 % під час війни). Єдиний соціальний внесок (ЄСВ): 22 % від зарплати (максимум), за ФОП фіксована сума (у 2025-му ~1 474 грн на місяць), хоча під час воєнного стану можуть діяти пільги. Військовий збір і нові зміни. З 2025 року: фізичні особи-платники сплачують військовий збір 5 % замість 1,5 %.

ФОП першої-другої груп: додатковий щомісячний мінімальний військовий внесок (10 % від мінімалки, зараз ~800 грн). Платники третьої групи: військовий збір 1 % від доходу.

Переваги і недоліки систем оподаткування. Спрощена система має такі переваги: простота обліку та звітності; мінімальні витрати на адміністрування;

фіксовані або низькі ставки податків; легка реєстрація/зняття з реєстрації. Водночас, спрощена система має низку недоліків: обмеження за доходом, кількістю працівників, видами діяльності; за наявності значних витрат – ефективніша може бути ЗСО; елемент подвійного оподаткування при ставці 6 % із ПДВ (ПДВ включено в базу); стимулювання тіньової економіки, знижень доходів.

Загальна система оподаткування має такі переваги: можливість врахування витрат, отримання ПДВ-відшкодування; відсутність обмежень за доходами і видом діяльності; прозорість підприємництва, привабливість інвесторам. Загальна система має такі недоліки: складніша звітність, вище адміністративне та фіскальне навантаження і вищі ставки податків.

Практичні аспекти вибору. ФОП з невеликим доходом та невеликою кількістю співробітників (для прикладу, фрилансери, роздрібна торгівля) – група 1 або 2. ІТ-сфера: переважно група 3 – ставка 5 % або 3 % + ПДВ; інколи вигідно працювати через ФОП навіть з більшим доходом до ~7,8 млн ₪. Якщо бізнес має великі операційні витрати чи планує інвестувати – варто розглянути ГТС. Для сільгоспвиробників група 4 (оподаткування за земельними площами).

Обов'язкові адміністративні умови. Вибір системи (перехід) можливий на початку року або кварталу. Необхідно вести книгу обліку доходів/витрат (для юридичних осіб) та касову книгу. Перевірки ДПС можуть анулювати статус платника єдиного податку, якщо порушено правила чи діяльність не відповідає КВЕДам – санкції до 4 кварталів заборони.

Актуальні зміни та перспективи розвитку. Військовий збір підвищений з 1,5 % до 5 % для більшості платників з 2025 року; для ФОП третьої групи – 1 % доходу, для груп 1-2 – фіксований мінімум ~10 % мінзарплати. ДПС України у листопаді 2024 попереджала про жорсткий контроль за застосуванням спрощеної системи та заборонними видами діяльності. Існують пропозиції про

введення прогресивної шкали ставок єдиного податку, перегляд лімітів та підвищення прозорості системи.

Таблиця 1.2

Порівняльна таблиця загальної системи (ЗСО) і спрощеної системи (ССО)

№ з/п	Параметр	Загальна система (ЗСО)	Спрощена система (ССО)
1.	Платник	ФОП або юрособи	ФОП і юрособи за критеріями
2.	Податок	18 % прибуток / 18 % ПДФО + 20 % ПДВ	Фіксована ставка (20 –200 грн група 1–2), 3 / 5 % група 3
3.	ПДВ	Обов'язковий при перевищенні порога	Лише група 3 може платити ПДВ
4.	ЄСВ	22 % від фонду оплати праці	Фіксований платіж (~1 474 грн)
5.	Звітність	Повний бухоблік, декларації, пакети	Спрощена, раз у квартал подається розрахунок єдиного
6.	Обмеження доходу	немає (для ЗСО)	Групи 1-3 мають ліміт виручки
7.	Обмеження видів діяльності	немає	Декілька видів (телеком, фіскалі тощо) заборонені

Джерело: власна розробка автора на основі [24].

Отже, спрощена система – оптимальний вибір для малого ФОП зі стабільними або низькими доходами, обмеженою діяльністю та мінімальними витратами. Група 3 спрощеної системи оподаткування ефективна для ІТ, консалтингу, росту доходу до майже 7–8 млн грн. Щодо загальної системи оподаткування (ЗСО), то – це гнучкіший інструмент для бізнесу з масштабуванням, великими витратами або обмеженими податковими прозорими вимогами, але з більшим фінансовим навантаженням.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.

2.1. Організація обліку активів, власного капіталу та зобов'язань на підприємствах малого бізнесу.

Бухгалтерський облік і оподаткування малого бізнесу в Україні забезпечений великою кількістю нормативних актів, зокрема:

- Податковий кодекс України [24];
- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [27] ;
- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) [16; 17; 18] ;
- Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) – за вибором;
- Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [28];
- Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [30] (на заміну Господарського кодексу України);
- Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів (Наказ № 92 Мінфіну);
- Методичні рекомендації щодо облікової політики для малих підприємств;
- Накази Державної податкової служби щодо звітності, ведення книги обліку доходів, форм податкових декларацій тощо.

У 2020–2025 роках відбулося значне оновлення вимог до електронного документообігу, зокрема:

- обов'язкове використання електронного кабінету платника податків;
- електронна подача фінансової та податкової звітності;
- електронна реєстрація ПН/РК у ЄРПН.

Також важливим є впровадження заходів цифрової трансформації: інтеграція облікових програм з реєстрами, зменшення паперового документообігу, автоматизація розрахунків податків.

Проблемні аспекти організації обліку активів, власного капіталу та зобов'язань на підприємствах малого бізнесу описали у своїх публікаціях українські науковці Багрій К. Л. [1], Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лень В. С. [14], Новіков В. В. [19], Островерха Р. Е. [22], Пиріжок С. Є. [23], Подолянчук О. А. [25], Ратинський В. В. [31], Семенова С. [33], Скрипник С. В. [34], Сльозко Т. М. [35], Сопко В. В. [36], Стасюкова К. В. [37], Сук Л. К. [38], Труш Ю. Т. [39], Фабіяньська В. Ю. [40], Фаріон І. Д. [41], Яструбський М. Я. [42], а також іноземці вчені-економісти Black G. (Блек Г.) [46], Collis J. (Колліс Дж.) [47], Schweltnus C. (Швелтнус К.) [48] та інші.

Законодавча база малого бізнесу. Законодавство про розвиток малого та середнього бізнесу. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [28] визначає основні принципи державної політики, органи підтримки, умови фінансової підтримки та гарантій

Реєстрація та юридичні форми. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» – регламентує процедуру реєстрації ФОП, їх правовий статус, припинення діяльності

Бухгалтерський облік в підприємствах малого бізнесу. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Регулює загальні принципи обліку, прив'язку до НП(С)БУ (національних П(С)БУ), які адаптовані

до МСФЗ і затверджуються Мінфіном.

НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». законодавчо встановлює спрощений баланс (Форма № 1-м) і звіт про фінансові результати (Форма № 2-м), їх структуру та порядок заповнення для малого бізнесу й мікропідприємств .

Роль Методологічної ради при Міністерстві фінансів України. Цей консультативний орган розробляє проекти П(С)БУ, методологію обліку та впровадження – затвердження відбувається Міністерством фінансів або НБУ для фінансових установ .

Оподаткування підприємств малого бізнесу. Податковий кодекс України (ПКУ) регулює всі основні податки, ставки, об'єкти оподаткування, платників, строки звітності – саме через ПКУ визначаються норми оподаткування ФОПів і малих юридичних осіб. Система спрощеного (єдиного) податку. Є три групи ФОП (рис. 2.1.), а саме: I група – низький ліміт доходу (~1,3 млн грн), фіксована ставка; II група – до ~6,7 млн грн доходу; III група – до ~9,3–10 млн грн (оновлений ліміт у грудні 2024 р. / січні 2025 р.).

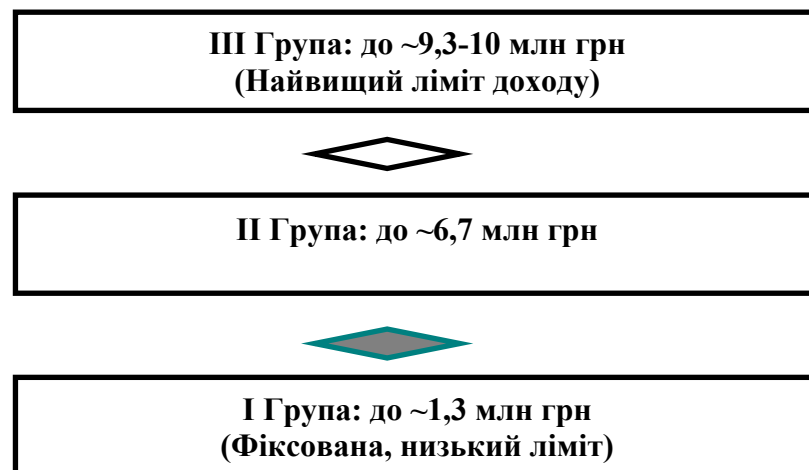

Рис. 2.1. Диференціація груп платників єдиного податку за граничним обсягом доходу.

Джерело: власна розробка автора.

Якщо перевищено ліміт – переведення у вищу групу або на загальну систему оподаткування.

Фінансовий і управлінський облік у Товариства з обмеженою відповідальністю «РМФ» ведеться за допомогою програмного забезпечення розробленого Infotechcentre Development Studio.

Товариство з обмеженою відповідальністю «РМФ» перебуває на загальній системі оподаткування. Загальна система оподаткування передбачає, що:

- податок на доходи нараховується на чистий дохід (дохід мінус підтверджені витрати).

- Ведення обліку витрат стає критичним: тільки для платників загальної системи та ФОП групи III з ПДВ. Для інших груп у спрощеній системі облік витрат необов'язковий.

Нововведення 2025 року: податкові реформи й облікові вимоги.

Військовий збір. З 1 січня 2025: впроваджено обов'язковий військовий збір для всіх ФОПів:

ФОПи I–II груп: фіксована сума – 10 % від мінімальної зарплати (що у 2025 році \approx 800 грн), сплачується щомісяця до 20 числа;

ФОПи III групи: 1 % від доходу, сплачувати за підсумками кварталу протягом 40 днів.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ). Відновлено обов'язкову сплату ЄСВ для всіх ФОПів з 1 січня 2025 року. Ставка – 22 % від доходу або не менше мінімального внеску (в 2025 році: 1 760 грн). База нарахування – до 35 200 грн на місяць.

Податок на прибуток та інші ставки.

- Фінансові установи (крім страхових) платять податок на прибуток за ставкою 25 % замість 18 % (Закон України № 4015-IX, жовтень 2024 р.) .

– Зміни в обліку роялті, авансових внесках ПП прибутку для пунктів обміну валют жорсткіші – встановлено фіксовані суми у євро .

Зміни у звітності. З 2025 року – щомісячне подання звітності: ПДФО, військовий збір та ЄСВ; замість квартальної системи – значне посилення контрольованості та адміністративне навантаження.

РРО (реєстратори розрахункових операцій). З 2025 року використовувати РРО зобов'язані навіть спрощенці, незалежно від обсягу доходу – це нова норма згідно з реформуванням адміністрування ПДВ і контролю розрахунків .

Адміністративні перевірки. Відновлення податкових перевірок з 2025 року: ФОПи перевірятимуть на правильність сплати усіх податків, документування витрат, дотримання лімітів, легальність праці найманих працівників, строки подання звітності .

Мінімальне податкове зобов'язання. Введено мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ): коефіцієнт 0,057; мінімум – 700 грн/га (або 1 400 грн/га для земель із $\geq 50\%$ орної землі) – актуально для земельного податку.

Практичні наслідки для малого бізнесу. Закриття «нулівок». Рекордний сплеск закриття ФОПів у січні 2025 року: 59 400 ФОПів припинили діяльність – якраз ті, хто не хоче сплачувати оновлений ЄСВ або військовий збір.

Можливі майбутні зміни. Обговорюється питання суттєвого перегляду груп ФОП:

- об'єднання II та III груп, введення диференційованих ставок (3 % –торгівля, до 17 % – послуги);
- скасування I групи в нинішній формі;
- усі ФОПи II-III груп – на РРО;
- поширення обов'язку ПДВ - реєстрації на всіх спрощенців.

Облік і звітність: рекомендації. Доцільно формалізувати бухгалтерський облік: навіть спрощенці мають готувати первинні документи по операціях, особливо якщо планують перехід на загальну систему.

Варто стежити за лімітами доходу – відразу при перевищенні необхідний перехід на іншу групу або систему оподаткування.

Доцільно планувати сплату ЄСВ та військового збору щомісяця відповідно до вимог зарядженої системи звітності.

Слід підготувати РРО (реєстратор розрахункових операцій) незалежно від доходів (для усіх спрощенців).

Треба готуватись до перевірок: зберігати документи, підтверджувати витрати, оформлювати правильно трудові договори тощо.

Отже, законодавче забезпечення організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні поєднує дві складові:

Бухгалтерський облік – національні положення (стандарти) (НП(С)БО), жорстко адаптовані до потреб малого бізнесу, особливо через НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Податкове регулювання – через оновлений Податковий кодекс, адаптований з урахуванням війни, фінансової нестабільності та необхідності фіскального балансу.

З початку 2025 року посилено фіскальні вимоги щодо ФОПів: єСВ, військовий збір, РРО, обов'язкова звітність і жорсткі перевірки. Це суттєво підвищує потребу в системному обліку, плануванні платежів та комунікації з податковими органами.

Ефективна організація бухгалтерського обліку активів є ключовим елементом фінансової стабільності і конкурентоспроможності підприємств малого бізнесу. Для таких підприємств, які часто мають обмежені фінансові та кадрові ресурси, важливо забезпечити простоту, прозорість і достовірність

облікових процедур при мінімальних витратах часу та коштів. Сучасні умови господарювання в Україні, що характеризуються частими змінами у податковому і бухгалтерському законодавстві, а також впливом воєнних дій, вимагають від власників малого бізнесу адаптації системи обліку до швидких змін й впровадження інноваційних технологій.

Організація обліку основних засобів. ОЗ – це матеріальні активи зі строком корисного використання понад 1 рік. Для малого бізнесу характерна спрощена класифікація: виробничі; адміністративні; транспортні; інші.

Первісна оцінка. Первісна вартість = ціна придбання + витрати на доставку, монтаж, налагодження (крім ПДВ, що відшкодовується). Приклад проведення: Дт 10 «Основні засоби» Кт 631 «Розрахунки з постачальниками» – 185 000 грн.

Амортизація. Прямолінійний метод – найпоширеніший у МБ. Для податкових цілей використовуються групи згідно з Податковим кодексом України. Приклад проведення: Дт 92 «Адміністративні витрати» Кт 13 «Знос основних засобів» – 2 500 грн.

Первинні документи з обліку основних засобів:

- 1) Акт введення в експлуатацію (форма ОЗ-1);
- 2) Інвентарна картка (ОЗ-6);
- 3) Відомість амортизації.

Організація обліку запасів. Визнання і оцінка. Запаси – активи, призначені для продажу або споживання у виробництві.

Методи оцінки вибуття: ФІФО, середньозважена, ідентифікована собівартість.

Приклад проведення (придбання товару):

Дт 281 «Товари» Кт 631 «Розрахунки з постачальниками» – 20 000 грн.

Приклад (реалізація товару):

Дт 901 «Собівартість реалізованої продукції» Кт 281 «Товари» – 8 000 грн.;

Дт 361 «Розрахунки з покупцями» Кт 702 «Дохід від реалізації товарів» – 12 000 грн.

Основними первинними документами, що відображають надходження і вибуття запасів є: Прибутковий ордер (М-4); Накладна-вимога (М-11) та Акт списання.

Організація обліку грошових коштів. Готівка. Документи: прибутковий і видатковий касові ордери, касова книга. Ліміт каси встановлюється наказом керівника. Приклад (отримано готівку з банку): Дт 30 «Каса» Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті» – 5 000 грн.

Безготівкові кошти. Облік безготівкових коштів ведеться за витягами банку. Приклад (оплата постачальнику): Дт 631 «Розрахунки з постачальниками» Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті» – 10 000 грн

Організація обліку інших активів. Нематеріальні активи. Визнання за НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Амортизація на нематеріальні активи нараховується прямолінійним методом. Приклад (придбання програмного забезпечення): Дт 125 «Програмне забезпечення» Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» – 12 000 грн. Дебіторська заборгованість. Оцінка на дату балансу з урахуванням резерву сумнівних боргів. Приклад (створення резерву): Дт 944 «Сумнівні та безнадійні борги» Кт 38 «Резерв сумнівних боргів» – 2 000 грн.

Основні проблеми та напрямки вдосконалення організації обліку основних засобів, запасів, грошових коштів та інших активів на підприємствах малого бізнесу. Основними проблемами вдосконалення організації обліку основних засобів, запасів, грошових коштів і інших активів є такі проблеми:

1) обмежений кадровий склад; 2) застарілі технології та 3) недостатній контроль за обліком дрібних активів підприємства малого бізнесу.

Шляхами вдосконалення організації обліку основних засобів, запасів, грошових коштів і інших активів є такі шляхи: 1) використання хмарних сервісів обліку; 2) регулярна інвентаризація; 3) навчання персоналу.

Отже, малі підприємства можуть організувати ефективний облік активів навіть у спрощеному форматі, якщо дотримуються вимог НП(С)БО, ведуть належну документацію та впроваджують автоматизацію. Це знижує ризики податкових санкцій і підвищує прозорість бізнесу.

Організація обліку власного капіталу, поточних зобов'язань і інших пасивів на підприємствах малого бізнесу передбачає ведення синтетичного та аналітичного обліку на основі первинних документів, що відображають формування, зміни та використання ресурсів.

Основними складовими власного капіталу є: статутний капітал; додатковий капітал (вкладений і інший); резервний капітал; нерозподілений прибуток / непокритий збиток; інші компоненти (для прикладу, пайовий капітал у кооперативах).

Джерелами формування власного капіталу виступають внески засновників, а також прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків та відсотків.

Облік власного капіталу на підприємствах малого бізнесу ведеться на рахунках класу 4 «Власний капітал» в Плані рахунків бухгалтерського обліку. Важливо відображати зміни в статутному капіталі, а також формування резервів та використання прибутку.

Поточні зобов'язання охоплюють кредити, розрахунки з постачальниками та іншими контрагентами.

Поточні зобов'язання - це зобов'язання, що підлягають погашенню протягом операційного циклу або до 12 місяців з дати балансу. До них відносяться: короткострокові кредити; розрахунки з постачальниками; розрахунки з оплати праці; податкові зобов'язання; інші короткострокові борги.

Облік поточних зобов'язань ведеться за допомогою журналів-ордерів, меморіальних ордерів та оборотних відомостей, які формують Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан) та інші форми звітності. Для ведення обліку поточних зобов'язань у підприємствах малого бізнесу застосовують рахунки класу 6 «Поточна заборгованість», які тісно пов'язані з рахунками класу 3 «Кошти, розрахунки та інші поточні фінансові активи».

Господарські операції документуються з використанням: договорів кредитування; накладних від постачальників; платіжних та розрахунково-платіжних відомостей; документів для сплати податків. До інших пасивів належать довгострокові кредити й інші зобов'язання, що не є поточними. Тут використовують рахунки класу 5 «Довгострокові зобов'язання» і додаткові рахунки залежно від специфіки економічної діяльності підприємства малого бізнесу.

Організація обліку у підприємствах малого бізнесу відбувається на рівні первинного, синтетичного й аналітичного обліку. Організація обліку на первинному рівні передбачає забезпечення точних і послідовних дій облікового персоналу, що спрямовані на відображення господарських операцій у первинних документах. Елементи організації обліку пасивів у ТОВ «РМФ» можна розглянути в табличному варіанті (табл. 2.1).

Надані рахунки 40, 44, 63, 65, 66 використовуються для обліку статутного капіталу, нерозподіленого прибутку (непокритих збитків), розрахунків з постачальниками, страхуванням та оплати праці відповідно, а спрощена система обліку для малого бізнесу часто використовує журнали-ордери.

Таблиця 2.1

Елементи організації обліку пасивів у ТОВ «РМФ»

Елемент пасивів	Складові	Рахунки обліку (План рахунків)	Первинні документи	Приклади операцій
Власний капітал **	Статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток/непокритий збиток	Клас 4 «Власний капітал» (40, 41, 42, 43, 44)	Статут, установчі документи, протоколи зборів, розрахунки прибутку	Внесок засновників, створення резерву, розподіл прибутку
Поточні зобов'язання **	Короткострокові кредити, розрахунки з постачальниками, оплата праці, податкові зобов'язання, інші борги	Клас 6 «Поточна заборгованість» (60, 63, 64, 65, 66, 68) + Клас 3 для коштів і розрахунків	Договори кредитування, накладні, акти виконаних робіт, платіжні відомості, податкові декларації	Отримання кредиту, оплата рахунку постачальника, нарахування зарплати та податків
Інші пасиви **	Довгострокові кредити, інші зобов'язання (більше 12 місяців)	Клас 5 «Довгострокові зобов'язання» (50, 55, 60*)	Кредитні договори, графіки погашення, інші фінансові документи	Отримання довгострокового кредиту, реструктуризація боргу

** Примітки: Рахунок 40 «Статутний капітал», 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки з оплати праці». Для малого бізнесу часто використовується спрощена форма ведення обліку з журналами-ордерами.

Рахунок 40 «Статутний капітал» забезпечує облік вкладів засновників (учасників) до статутного капіталу підприємства.

Рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» відображає суми нерозподілених прибутків чи непокритих збитків за минулі та поточний періоди, а також суми використовуваного у поточному році прибутку.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»:

Відображає розрахунки з постачальниками та підрядниками за отримані товари, роботи та послуги.

Рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням»: Відображає розрахунки з нарахування та сплати страхових платежів та інших видів страхування.

Рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці»: Показує стан розрахунків з оплати праці, включаючи нарахування та виплату заробітної плати працівникам підприємства.

Спрощений облік для малого бізнесу:

Малі підприємства часто використовують спрощену систему обліку, яка передбачає використання журналів-ордерів для реєстрації господарських операцій. Така система дозволяє вести облік з меншою кількістю документів та спростити процес формування фінансової звітності. Спрощений облік також може включати використання спеціалізованого програмного забезпечення для малих підприємств.

Організація обліку на рівні синтетичного обліку означає забезпечення належних дій облікового персоналу, що спрямовані на відображення господарських операцій у журналах-ордерах, меморіальних ордерах, оборотних відомостях тощо.

Організація обліку на рівні аналітичного обліку передбачає забезпечення точних і послідовних дій облікового персоналу, що спрямовані на деталізацію даних за кожним об'єктом (засновник, постачальник, кредитор), що співпрацює з підприємством малого бізнесу.

До складу фінансової звітності підприємств малого бізнесу входять: «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і «Звіт про фінансові результати».

Таким чином, на малих підприємствах організація обліку пасивів базується на послідовному відображенні господарських операцій у документах, веденні синтетичного й аналітичного обліку та складанні звітності, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності.

2.2. Зарубіжний досвід організації обліку на підприємствах малого бізнесу.

Малі та середні підприємства (SMEs або MSEs) складають до 90 % бізнес-структур у світі і забезпечують понад 50 % приватного сектора зайнятості та до 40 % доходів.

Створення ефективної системи обліку – критично важливе для їхнього виживання, зростання, прозорості для інвесторів і партнерів. Цілі створення ефективної системи обліку полягають у такому: зменшити адміністративне навантаження; забезпечити точність фінансової звітності; сприяти доступу до кредитів та інвестицій; запровадити стандартні підходи, що масштабуються та автоматизовані.

Зарубіжний досвід організації обліку на підприємствах малого бізнесу охарактеризували у власних публікаціях українські науковці Багрій К. Л. [1], Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Ленъ В. С. [14], Новіков В. В. [19], Островерха Р. Е. [22], Пиріжок С. Є. [23], Подолянчук О. А. [25], Ратинський В. В. [31], Сабіна Н. Ю. [32], Семенова С. [33], Скрипник С. В. [34], Сопко В. В. [36], Стасюкова К. В. [37], Сук Л. К. [38], Труш Ю. Т. [39], Фабіянська В. Ю. [40], Фаріон І. Д. [41], Яструбський М. Я. [42], а також іноземці вчені-економісти Black G. (Блек Г.) [46], Collis J. (Колліс Дж.) [47], Schwellnus C. (Швелнус К.) [48] та інші.

Основні стандарти: IFRS for SMEs і національні підходи. Багато країн (ЄС, Індія, країни LATAM, APAC) застосовують IFRS for SMEs – спрощену версію міжнародних стандартів для малих і середніх підприємств. Це спрощує звітування, робить його зрозумілим та порівнянним на міжнародному рівні.

IFRS 1 при переході. Для компаній, які вперше впроваджують IFRS (включно IFRS for SMEs), застосовується стандарт IFRS 1, що забезпечує прозорий перехід і порівнянність з попереднім GAAP.

Хмарний облік: глобальні тренди, дослідження. Переваги хмарного обліку для SMEs проявляються у а) гнучкості доступу: дані доступні з будь-якого пристрою, в будь-якому місці – підвищує мобільність і спільну роботу; б) зменшенні витрат: відпадає потреба в серверах, локальному ПЗ, довгої підтримки.

Дослідження в Тайланді. Під час COVID-19 SMEs в Тайланді активніше прийняли хмарні системи для збереження бізнес-операцій. Основні мотиви: доступність, автоматизація, дистанційна робота. Дослідження виявило, що важливу роль відіграють: організаційна готовність, відповідність платформі –ключові фактори успіху.

Стан в Саудівській Аравії. Серед MSMEs: найпопулярніші хмарні рішення – Sage One та Xero Accounting. Виявлено, що бар'єри – побоювання щодо безпеки, недостатня підтримка проєктів, слабка державна підтримка, хоча розміри підприємств і конкуренція мали менший вплив на рішення щодо прийняття системи.

Технічні бар'єри. Основні виклики – безпека, конфіденційність даних, сумісність систем і готовність організації до переходу на хмарні сервіси – вони можуть значно уповільнити впровадження хмари.

Standard Business Reporting (SBR) та XBRL: досвід Нідерландів. Standard Business Reporting (SBR) – це національна система електронного обміну бізнес-даними (податки, фінзвітність, статистика та банки) – заснована на XBRL, XML, JSON як загальному «мовному» стандарті обміну даними.

Нідерланди: етапи. Запровадження для малих і мікропідприємств у Нідерландах з 2016 року, для середніх – з 2017, а з 2025 фінансового року –

обов'язково для великих компаній у форматі iXBRL через систему Digiproort. З 2025 року усі підприємства (включно середні і великі) повинні подавати річні звіти в XBRL / iXBRL, включаючи ESG-дайджести згідно з CSRD.

Переваги Standard Business Reporting (SBR):

- зменшення адміністративних витрат;
- мінімізація помилок завдяки автоматизації;
- єдині формати і параметри для державних інституцій і банків;
- підвищена якість даних і прозорість звітності;
- впровадження: юридичний контекст. Від 1 січня 2025 формально запроваджений формат iXBRL для середніх і великих компаній;
- система поступово знімає обов'язок ручного введення та паперового складання звітності.

Дослідницькі результати: ефекти обліку для SMEs. В Тайланді і Саудівській Аравії – використання хмарного обліку сприяє організаційній ефективності, швидшому відновленню після локдаунів та збереженню бізнесу. Додаткові дослідження в Шрі-Ланці і Чилі показують: бюджетування, детальний запис операцій та IT-інструменти мають статистично значущий позитивний вплив на ефективність бізнесу (GDP, ROI, загальні показники якості) – хоча цих досліджень у нашій системі зараз немає, вони конвергують із попереднім досвідом.

Практики облікових фірм і аутсорсинг. У більшості західних країн малі бізнеси користуються допомогою зовнішніх бухгалтерів, які обслуговують не лише податкову звітність, а і надають управлінські консультації (МА) та фінансове планування. Хмарні платформи дають змогу Small/Medium Practices (SMP) фірм автоматизувати рутинні задачі, стандартизувати процеси і надавати вдосконалені аналітичні послуги.

Рекомендації для України (з міжнародного досвіду). Основні напрямки :

- ✓ стандартний план рахунків – аналог шведського BAS або спрощених стандартів EU;
- ✓ прийняття IFRS for SMEs як базису для фінансової звітності;
- ✓ розробка державної системи SBR/XBRL (з прикладом Нідерландів);
- ✓ підтримка хмарних рішень через гранти, освітні програми, пільгове податкове оподаткування;
- ✓ навчання підприємців та бухгалтерів щоб підвищити IT-грамотність та готовність до переходу;
- ✓ використання AI/ML для автоматичного введення даних, прогнозування грошових потоків, аналітики (довгостроково) ;
- ✓ сильний контроль безпеки – щоб усунути побоювання щодо конфіденційності, сумісності та надійності хмарних сервісів.

Узагальнення за основними компонентами зроблено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Основні компоненти

№ з/п	Компоненти	Що рекомендується	Приклади країн
1.	Стандарт звітності	IFRS for SMEs	ЄС, Індія
2.	Ел. подання: XBRL / iXBRL	SBR-системи	Нідерланди, Австралія
3.	Хмарний облік	QuickBooks, Xero, Sage One	США, УК, Саудівська Аравія
4.	Аутсорсинг і консалтинг	SMP фірми + управлінський облік	Західна Європа
5.	Технології	AI/ML, блокчейн для точності і прогнозів	глобально

Практична структура впровадження:

- оцінка поточних облікових процесів;
- вибір хмарного облікового ПЗ – з перевіркою на SBR/XBRL-готовність;
- навчання користувачів: підприємців, бухгалтерів;

- створення або інтеграція простого плану рахунків;
- постановка внутрішніх процедур: бюджетування, прогнози грошових потоків;
- налагодження аутсорсингових зв'язків із фахівцями –податки + управлінський облік;
- підключення POD системи (SBR/XBRL) для електронного подання;
- зворотний зв'язок та аналіз – KPI, аналітичні звіти, планування.

Таким чином, міжнародний досвід показує, що найефективнішою обліковою системою для підприємств малого бізнесу в Україні є поєднання простоти, стандартизації і технологічності: подвійний облік, ассуал, чіткість плану рахунків; хмарна автоматизація, доступ, аналітика; електронне подання через SBR/XBRL; підтримка консалтингу, освітніх програм та державної інфраструктури.

В Україні такі підходи дають не лише розширити фінансову прозорість і зростання бізнесу, але й підготувати платформу для інтеграції з європейськими стандартами, податковими інноваціями (ESG-звітність) і автоматизованою взаємодією з держорганами.

РОЗДІЛ 3. ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.

3.1. Функції, принципи оподаткування й аналіз сплати податків і зборів підприємствами малого бізнесу.

Оподаткування малого бізнесу – це система законодавчо встановлених податків, зборів та обов'язкових платежів, що сплачуються суб'єктами підприємництва з метою формування доходів держави і місцевих бюджетів.

Функції, принципи оподаткування й процедури аналізу сплати податків і зборів підприємствами малого бізнесу описали у своїх публікаціях українські науковці Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Дюк А. А. [8], Коба О. В. [9], Крисоватий А. І. [10], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лаврова-Манзенко О. О. [13], Новіков В. В. [19], Овчарова Н. В. [20], Пиріжок С. Є. [23], Сабіна Н. Ю. [32], Скрипник С. В. [34], Стасюкова К. В. [37], Яструбський М. Я. [42], а також іноземці вчені-економісти Black G. (Блек Г.) [46], Collis J. (Колліс Дж.) [47], Schwellnus C. (Швелнус К.) [48] та інші.

Для малого бізнесу, зазвичай, передбачені «спрощені режими», які зменшують податкове навантаження та полегшують адміністрування.

Функції оподаткування:

1. Фіскальна – наповнення бюджету за рахунок податків підприємців.
2. Регулююча – вплив на розвиток бізнесу шляхом надання пільг чи преференцій.
3. Соціальна – перерозподіл доходів, підтримка зайнятості та малого підприємництва.
4. Контрольна – забезпечення прозорості обігу коштів, запобігання ухиленню від сплати податків.

5. Стимулююча – сприяння розвитку інновацій та інвестицій через податкові стимули.

Принципи оподаткування (базуються на загальних підходах Адама Сміта та сучасних міжнародних стандартах):

- законність – податки встановлюються тільки законами;
- справедливість – рівні умови оподаткування для суб'єктів у подібних ситуаціях;
- економічна ефективність – податки не повинні надмірно обтяжувати малий бізнес;
- простота та зрозумілість – правила оподаткування мають бути чіткими;
- стабільність – сталість податкової системи забезпечує прогнозованість для бізнесу;
- гнучкість – можливість адаптації ставок і режимів під економічні умови;
- цільове використання (у частині зборів) – надходження повинні спрямовуватися на передбачені законом потреби.

Згідно із податковим законодавством України, основними формами оподаткування малого бізнесу в Україні є:

- «Загальна система» (податок на прибуток, ПДВ, інші загальні податки).
- «Спрощена система (єдиний податок)» – 4 групи, з урахуванням обсягу доходу, кількості працівників та виду діяльності.

Додаткові платежі: ЄСВ (єдиний соціальний внесок), місцеві податки (земельний податок, податок на нерухомість).

Переваги: проста звітність, нижче навантаження, зручність адміністрування.

Недоліки: обмеження за обсягами доходу, видами діяльності.

Розглянемо особливості оподаткування малого бізнесу в різних державах світу та міждержавних об'єднаннях, зокрема:

I. Європейський союз:

- ✓ Податкові канікули для стартапів.
- ✓ Знижені ставки податку на прибуток для малих підприємств (наприклад, у Франції, Німеччині).

- ✓ Єдині ставки ПДВ з пільгами для малого бізнесу.

II. Сполучені Штати Америки:

- Federal income tax + state taxes.
- Для малого бізнесу існують спеціальні форми (LLC, S-Corporation), що дозволяють мінімізувати подвійне оподаткування.

- Податкові кредити для інновацій, зайнятості ветеранів, екологічних проектів.

III. Азія (за приклад візьмемо Сінгапур):

- Дуже низькі ставки корпоративного податку (17 % базова, для малого бізнесу – пільги).

- Податкові пільги на експорт та ІТ-галузь.

Відобразимо у табличному форматі основні риси оподаткування підприємств малого бізнесу в Україні та за кордоном (табл. 3.1).

Отже, оподаткування малого бізнесу в Україні та за кордоном має спільні риси (фіскальна й регулююча функції, спрощені режими), але відрізняється рівнем пільг, простотою адміністрування та гнучкістю.

Для українських підприємців актуальним є баланс між простотою сплати податків та стимулюванням розвитку бізнесу, що у світі реалізується через податкові канікули, знижені ставки та спеціальні режими.

Таблиця 3.1

Основні риси оподаткування підприємств малого бізнесу
в Україні та за кордоном

Критерій	Україна	ЄС (загальні приклади)	США
Форми оподаткування	Загальна система; Спрощена система (єдиний податок 4 групи)	Загальна система; спеціальні пільги для МСП (малих і середніх підприємств)	Federal tax + state tax; спеціальні форми для малого бізнесу (LLC, S-Corp)
Основний податок на прибуток / дохід	18% (загальна система); Єдиний податок: 5% з доходу (3 група без ПДВ) або 3% з ПДВ	Знижені ставки для МСП (наприклад, у Франції 15% на перші €42 500 прибутку; у Німеччині – муніципальний податок 7–17%)	Federal corporate tax – 21%; для малого бізнесу S-Corp/LLC – оподаткування як доходи фіз. осіб (10–37%)
ПДВ / Sales tax	20% (знижена ставка 7% для окремих товарів і послуг)	Стандартна ставка 17–25% залежно від країни (з пільгами для МСП – наприклад, в і д т е р м і н у - в а н н я реєстрації платником ПДВ)	Немає ПДВ, діє sales tax на рівні штатів (0–10%)
Єдиний соціальний внесок / страхові внески	ЄСВ – 22% від мінімальної зарплати (сплачується навіть без доходу)	Соціальні внески 20–40% від фонду зарплати (залежно від країни)	Payroll tax: Social Security (12,4%), Medicare (2,9%), сплачуються роботодавцем і працівником
Податкові пільги	Ліміти доходу для єдиного податку (до 7,8 млн грн для ФОП 3 групи); зниження ставок для аграріїв	Податкові канікули для стартапів, знижені ставки для інновацій та «зелених» проектів	Податкові кредити: інновації (R&D tax credit), найм ветеранів, екологічні програми
Адміністрування	Спрощена звітність для єдиного податку; Е-кабінет платника	Електронне подання декларацій; зручні онлайн-сервіси	IRS (федеральна служба) + податкові служби штатів; складніша система, але можливість оптимізації
Ставлення до малого бізнесу	Полегшений режим (єдиний податок) – але з обмеженнями за видами діяльності	Активна підтримка МСП: податкові пільги, дотації, гранти	Високе податкове навантаження, але значна кількість інструментів оптимізації і пільг

Джерело: власна розробка автора.

Як відомо, види податків і зборів для підприємств малого бізнесу в Україні такі:

Загальна система:

- податок на прибуток (18%);
- ПДВ (20%, пільгова 7%);
- ЄСВ (22% від мінімальної зарплати);
- податок на доходи фізичних осіб (18% + 1,5% військовий збір, якщо ФОП працює як найманий працівник).

Спрощена система (єдиний податок) для малого бізнесу в Україні передбачає :

- ✓ ФОП 1 група: фіксований податок (до 10% від прожиткового мінімуму).
- ✓ ФОП 2 група: фіксований податок (до 20% від мінімальної зарплати).
- ✓ ФОП 3 група: 5% з доходу або 3% з ПДВ.
- ✓ ФОП 4 група (аграрії): спеціальні ставки з 1 га землі.
- ✓ Місцеві податки і збори: земельний податок, податок на нерухомість, туристичний збір.

За кордоном, а саме:

1) Європейський союз: корпоративний податок на прибуток (15–25 %), податок на додану вартість (ПДВ) (17–25 %), соціальні внески (20–40 % фонду оплати праці);

2) Сполучені штати Америки: federal corporate tax (21%), state taxes (0–12%), sales tax (0–10%), payroll taxes.

Динаміка зміни системи податків у малому бізнесі України:

- 2010–2015 рр.: активне поширення спрощеної системи, ставки відносно стабільні.

- 2016–2019 рр.: зростання мінімальної зарплати → автоматичне підвищення ЄСВ для ФОП.
- 2020–2022 рр.: часткові податкові канікули під час пандемії COVID-19; зниження ЄСВ для деяких категорій.
- 2022–2023 рр. (війна):
 - ✓ впровадження спецрежиму 2% від обороту для ФОП 3 групи (тимчасово);
 - ✓ часткове скасування/зменшення перевірок;
 - ✓ пільги для релокованого бізнесу.
- 2024–2025 рр.: поступове повернення до довоєнних ставок, але з акцентом на цифровізацію (електронна звітність, касові апарати, е-кабінет платника).

Тенденція: податкове навантаження для малого бізнесу в Україні зростає через збільшення ЄСВ і цифровізацію, але спрощена система залишається ключовим інструментом підтримки.

Для малого підприємства у структурі податкових платежів переважають:

- Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) – стабільний та обов’язковий платіж (навіть при відсутності доходів у ФОП).
- Єдиний податок (ФОП 1–3 група) – спрощене джерело наповнення місцевих бюджетів.
- Непрямі податки (ПДВ, акциз, sales tax за кордоном) – вагома частка для платників на загальній системі.
- Місцеві податки – менша, але стабільна частка (земля, нерухомість).

У структурі податкового навантаження підприємств малого бізнесу в Україні: найбільша частка – «ЄСВ», далі – «єдиний податок», менш значні – «місцеві податки» та «ПДВ».

Проведемо аналітичну оцінку основних показників ТОВ «РМФ» у м. Теробовлі, оскільки фінансові показники підприємства напряду впливають на його податкові зобов'язання та здатність їх сплачувати (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Аналітична оцінка основних показників ТОВ «РМФ» у м. Теробовлі
за 2022–2024 роки

(грн.)

Показники	Аналізований період, роки			Абсолютні відхилення 2024 р. до (+, –):	
	2022	2023	2024	2022 р.	2023 р.
Дохід, грн.	26 581 000	41 872 000	43 351 000	+16770000	+1479000
Чистий прибуток, грн.	612 200	5 544 100	2 628 200	+2016000	–2915900
Активи, грн.	19 788 900	25 363 100	26 312 500	+6523600	+949400
Зобов'язання, грн.	5 125 000	5 155 200	4 388 100	–736900	–767100
Кількість працівників, осіб	35	34	33	–2	–1

Із наведених вище даних можна зробити висновок про значне зростання доходу ТОВ «РМФ», який збільшився на 16770 тис. грн. або на 63,1 % за два роки. Це свідчить про суттєве розширення обсягів діяльності підприємства та певне підвищення цін реалізації. Збільшення чистого прибутку у 2024 році є позитивною тенденцією, а саме на 2 016,0 тис. грн., що становить 329,3 % від рівня 2022 року. Однак у порівнянні з 2023 роком відбулося зменшення прибутку на 2 915, 9 тис. грн. Тому керівництву потрібно провести детальний аналіз факторів, що спричинили це різке падіння прибутковості між 2023 р. та 2024 р. (незважаючи на загальне зростання доходу), зокрема дослідити динаміку собівартості реалізованої продукції, операційних витрат та інших витрат, щоб виявити причини зниження маржинальності і розробити заходи для відновлення позитивної динаміки чистого прибутку.

Загальна вартість активів підприємства зросла на 6523,6 тис. грн. або на 33,0 %. Це свідчить про розширення майнової бази (придбання основних засобів, зростання запасів чи дебіторської заборгованості), що відповідає збільшенню масштабів діяльності. Загальна сума зобов'язань (боргів) знизилася на 736,9 тис. грн. збільшення активів при одночасному зниженні зобов'язань призводить до суттєвого зростання власного капіталу. Це свідчить про покращення фінансової стійкості, платоспроможності та зменшення фінансового ризику підприємства. Водночас, кількість працівників у ТОВ «РМФ» в 2024 році зменшилась на дві особи порівняно з 2022 роком.

Отже, аналіз основних показників ТОВ «РМФ» демонструє позитивну динаміку фінансових результатів та зростання масштабів діяльності підприємства, хоча і зі зниженням кадрового потенціалу.

Отже, підприємства малого бізнесу в Україні, переважно, обирають спрощену систему (єдиний податок + ЄСВ). Останні роки характеризуються цифровізацією адміністрування і тимчасовими пільгами у кризових періодах. Найбільше навантаження припадає на «ЄСВ + єдиний податок», тоді як у ЄС і США – на «корпоративні податки та соціальні внески».

3.2. Проблеми і напрямки поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні.

Основними проблемами поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні вважаємо такі: 1) часті зміни законодавства; 2) складність адміністрування податків; 3) високе податкове навантаження при переході з «спрощенки» на загальну систему; 4) ризик тінізації бізнесу через «дроблення» підприємств.

Проблеми і напрямки поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні описали у своїх публікаціях українські науковці Гоголь Т. А. [2; 3], Дерій В. А. [5], Джулій Л. [6], Дупай М. М. [7], Дюк А. А. [8], Коба О. В. [9], Крисоватий А. І. [10], Кузьома В. В. [11], Кучер С. В. [12], Лаврова-Манзенко О. О. [13], Пиріжок С. Є. [23], Сабіна Н. Ю. [32], Семенова С. [33], Скрипник С. В. [34], а також іноземці вчені-економісти Black G. (Блек Г.) [46], Collis J. (Колліс Дж.) [47], Schwellnus C. (Швелнус К.) [48] та інші.

Спробуємо з'ясувати ключові проблеми чинної податкової моделі для малого бізнесу:

- Адміністративна складність. Незважаючи на цифровізацію, система звітності часто є досить громіздкою, тому підприємці, щоб зекономити власний робочий час і наявні ресурси, погоджуються на належний бухгалтерський супровід.

- Нестабільність законодавства. Часті зміни ставок і правил знижують передбачуваність бізнес-планування.

- Надмірне податкове навантаження. При виході за межі спрощеної системи підприємство зіштовхується з різким зростанням податкових зобов'язань.

- Тінізація економіки. Через високі податки та складність адміністрування частина бізнесу обирає нелегальну діяльність.

- Відсутність галузевої гнучкості. Система не враховує специфіку окремих секторів (сезонність у сільському господарстві, особливості ІТ-сектору).

Провідними напрямками поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні є:

1. Спрощення податкового адміністрування: а) мінімізація кількості звітних документів; б) впровадження автоматизованих онлайн-сервісів; в) інтеграція обліку з електронними системами ДПС.

2. Зниження податкового навантаження: а) адаптація ставок єдиного податку до економічних умов; б) податкові канікули для новостворених підприємств і стартапів; в) зменшення фіскального тиску для мікробізнесу.

3. Стабільність та передбачуваність податкової політики: а) закріплення ключових податкових правил на тривалий період (3–5 років); б) зменшення частоти внесення змін до Податкового кодексу; в) формування прозорої системи прогнозування податкових змін.

4. Гнучкість і диференціація податкової системи: а) створення проміжних моделей між спрощеною та загальною системами; б) урахування галузевих особливостей (сезонність, інноваційність, ІТ-сфера, аграрний сектор); в) можливість плавного переходу між режимами оподаткування.

5. Стимулювання інноваційної та інвестиційної діяльності: а) податкові пільги для інноваційних і експортноорієнтованих підприємств; б) прискорена амортизація основних засобів; в) підтримка цифровізації і «зелених» технологій через податкові стимули.

6. Зменшення тінізації економіки: а) заохочення добровільної легалізації доходів; б) розвиток безготівкових розрахунків; в) створення умов, коли офіційна діяльність вигідніша за тіньову.

7. Покращення консультаційної та освітньої підтримки: а) створення державних освітніх програм із податкової грамотності; б) робота «єдиного вікна» для підприємців; в) доступ до безкоштовних електронних сервісів із розрахунку та сплати податків.

Зарубіжний досвід поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу. Почнемо з розгляду поліпшення системи оподаткування на

підприємствах малого бізнесу у країнах Європейського союзу. Зокрема, у Польщі діє «малий податковий платник» зі зниженою ставкою податку на прибуток (9 %), а у Чехії – фіксовані витрати для спрощення обліку.

У Сполучених Штатах Америки для малого бізнесу встановлені податкові кредити, а також відрахування на дослідження і розробки.

В азійських державах, зокрема в Сингапурі діє система податкових канікул для новостворених компаній, що сприяє розвитку стартапів.

Звідси, сформулюємо пропозиції щодо поліпшення системи оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні:

✓ Запровадити «перехідний режим оподаткування» для бізнесів, що перевищують ліміти спрощеної системи. Багато малих підприємств, перевищуючи встановлені ліміти доходу, змушені різко переходити на загальну систему оподаткування, що тягне за собою суттєве фінансове навантаження. Перехідний режим дав би змогу зробити цей процес поступовим. Механізм реалізації: встановлення проміжного режиму з поетапним підвищенням податкового навантаження (наприклад, протягом 1–2 років); надання підприємцям часу для адаптації бухгалтерії та фінансового планування; можливість добровільного переходу за заявою платника. Очікуваний ефект означає: зниження тиску на бізнес у період зростання, зменшення випадків штучного «роздроблення» бізнесів для збереження спрощеної системи.

✓ Розширити можливості «податкових канікул» для стартапів і підприємств у критично важливих галузях. Податкові канікули – це тимчасове звільнення від сплати окремих податків або зниження їхніх ставок для новостворених підприємств. Механізм реалізації передбачає: надання пільгового період (1–3 роки) для стартапів у сферах інновацій, зеленої енергетики, оборонних технологій, агротехнологій тощо; умовою має бути реальна господарська діяльність і створення робочих місць; можливість

автоматичного продовження пільг у разі досягнення певних показників зростання. Очікуваний ефект: стимулювання підприємницької активності, залучення інвестицій, розвиток інноваційного сектору та зменшення «тінізації» бізнесу.

✓ Створити єдиний державний «онлайн-кабінет підприємця» з автоматизованим розрахунком податків. Суть пропозиції: інтегрована цифрова платформа, що дасть змогу підприємцям керувати всіма податковими питаннями в одному місці. Механізм реалізації: об'єднання функцій податкової, статистичної та соціальної звітності; автоматичний розрахунок податків, нагадування про терміни сплати; можливість сплати податків у декілька кліків; підключення до електронних сервісів банків і бухгалтерських систем. Очікуваний ефект: зменшення бюрократії, зниження ризику помилок у звітності, спрощення ведення обліку, підвищення прозорості фінансових операцій.

✓ Гармонізувати податкову політику з нормами Європейського Союзу в межах євроінтеграційних процесів. Україна має адаптувати свою податкову систему до стандартів ЄС, щоб забезпечити передбачуваність і довіру міжнародних партнерів. Механізм реалізації: перегляд ставок і механізмів ПДВ, акцизів, корпоративного податку з урахуванням європейських директив; впровадження системи BEPS (проти дія ухилення від оподаткування); узгодження правил податкового адміністрування та аудиту. Очікуваний ефект: підвищення інвестиційної привабливості України, сприяння виходу українських підприємств на європейські ринки, зміцнення міжнародного іміджу держави.

✓ Стабілізувати законодавчу базу: мораторій на зміну ключових податків для МСП протягом 3 років. Малі підприємства потребують стабільного правового середовища для планування та розвитку. Часті зміни податкових правил дестабілізують бізнес-середовище. Механізм реалізації: законодавче

закріплення трирічного мораторію на зміну ставок єдиного податку, ПДВ, ЄСВ для малого бізнесу; встановлення передбачуваного графіка майбутніх змін після закінчення терміну мораторію; громадське обговорення будь-яких податкових реформ, що стосуються МСП. Очікуваний ефект: зростання довіри підприємців до держави, стабільність інвестиційного клімату, покращення умов для довгострокового планування.

Отже, система оподаткування малого бізнесу в Україні потребує комплексного оновлення. Основними напрямками вдосконалення є: спрощення адміністрування, зниження податкового навантаження, запровадження гнучких моделей оподаткування, стимулювання інновацій та адаптація до галузевої специфіки. Врахування зарубіжного досвіду дозволить створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, зменшити рівень тінізації та підвищити конкурентоспроможність національної економіки.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження з організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу, здійснене на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «РМФ» у м. Тереховлі Чортківського району Тернопільської області, доцільно зробити такі висновки:

1. Суть малого бізнесу полягає у провадженні підприємницької діяльності фізичними особами чи юридичними особами (зокрема ТОВ), які мають обмежену кількість працівників, обмежений розмір річного доходу, а також обмежені ресурси, порівняно з середнім і великим бізнесом. Малі підприємства – це суб'єкти господарювання, в яких середня чисельність працівників за рік не перевищує 50 осіб, а річний дохід – до 10 мільйонів євро. Малий бізнес відіграє важливу роль у розвитку національної економіки з кількох основних причин: забезпечення зайнятості населення; підтримка конкуренції та розвиток ринкових відносин; гнучкість та інноваційність; формування середнього класу; сприяння розвитку територій; експортний потенціал. Значення малого бізнесу в економіці України також зростає через необхідність децентралізації економіки та зменшення монополізму. ТОВ «РМФ» займається виробництвом сухарів і сухого печива; виробництвом борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання.

2. Організація бухгалтерського обліку на малих підприємствах є важливою складовою їхньої діяльності, яка впливає на ефективність управління, дотримання податкової дисципліни, обґрунтованість фінансових рішень та виконання вимог законодавства. Специфіка обліку в малому бізнесі зумовлена, з одного боку, обмеженими ресурсами, а з іншого – необхідністю забезпечити достатній рівень прозорості, обґрунтованості та достовірності облікової інформації. Основні аспекти організації обліку в малих підприємствах: спрощена система ведення бухгалтерського обліку; використання П(С)БО 25.

Для суб'єктів малого підприємництва передбачено спеціальне положення – П(С)БО 25, яке дає змогу подавати спрощену фінансову звітність у складі: Балансу (форма № 1-м або 1-мс); Звіту про фінансові результати (форма № 2-м або 2-мс). Ці звіти містять менш деталізовану інформацію порівняно зі звітністю середніх і великих підприємств, що зменшить витрати часу та коштів на їх складання.

3. Оподаткування малого бізнесу в Україні здійснюється за двома основними моделями: 1) загальна система оподаткування; 2) спрощена система оподаткування, обліку та звітності (єдиний податок). Малі підприємства на загальній системі сплачують: податок на прибуток (18%); ПДВ (20%); військовий збір (5 %); податки на зарплату (ЄСВ, ПДФО). Така система вимагає повного бухгалтерського обліку відповідно до НП(С)БО або МСФЗ та детальної фінансової звітності. Для спрощеної системи діють чотири групи платників єдиного податку. Для малих підприємств-юридичних осіб найчастіше використовується третя група (до 7 млн грн доходу на рік), де ставка становить: % доходу (без ПДВ) або 3 % доходу (з ПДВ).

4. Законодавче забезпечення організації обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу в Україні: Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначає основні принципи державної політики, органи підтримки, умови фінансової підтримки та гарантій; Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» – регламентує процедуру реєстрації ФОП, їх правовий статус, припинення діяльності. Бухгалтерський облік в підприємствах малого бізнесу; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – регулює загальні принципи обліку, прив'язку до НП(С)БУ (національних П(С)БУ), які адаптовані до МСФЗ і затверджуються Мінфіном. НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». законодавчо встановлює

спрощений баланс (Форма № 1-м) і звіт про фінансові результати (Форма № 2-м), їх структуру та порядок заповнення для малого бізнесу й мікропідприємств.

5. Організація обліку основних засобів, запасів, грошових коштів та інших активів на підприємствах малого бізнесу. Основні проблеми та напрямки вдосконалення організації обліку основних засобів, запасів, грошових коштів та інших активів на підприємствах малого бізнесу. Шляхами вдосконалення організації обліку основних засобів, запасів, грошових коштів і інших активів є такі шляхи: 1) використання хмарних сервісів обліку; 2) регулярна інвентаризація; 3) навчання персоналу.

6. Організація обліку власного капіталу, поточних зобов'язань і інших пасивів на підприємствах малого бізнесу. Основними складовими власного капіталу є: статутний капітал; додатковий капітал (вкладений і інший); резервний капітал; нерозподілений прибуток / непокритий збиток; інші компоненти. Облік власного капіталу на підприємствах малого бізнесу ведеться на рахунках класу 4 «Власний капітал» в Плані рахунків бухгалтерського обліку. До поточних зобов'язань відносяться: короткострокові кредити; розрахунки з постачальниками; розрахунки з оплати праці; податкові зобов'язання; інші короткострокові борги. Для ведення обліку поточних зобов'язань у підприємствах малого бізнесу застосовують рахунки класу 6 «Поточна заборгованість», які тісно пов'язані з рахунками класу 3 «Кошти, розрахунки та інші поточні фінансові активи».

7. Зарубіжний досвід організації обліку на підприємствах малого бізнесу. міжнародний досвід показує, що найефективнішою обліковою системою для підприємств малого бізнесу в Україні є поєднання простоти, стандартизації і технологічності: подвійний облік, ассуал, чіткість плану рахунків; хмарна автоматизація, доступ, аналітика; електронне подання через SBR/XBRL; підтримка консалтингу, освітніх програм та державної

інфраструктури.

8. Оподаткування малого бізнесу – це система законодавчо встановлених податків, зборів та обов’язкових платежів, що сплачуються суб’єктами підприємництва з метою формування доходів держави і місцевих бюджетів. Для малого бізнесу, зазвичай, передбачені «спрощені режими», які зменшують податкове навантаження та полегшують адміністрування. Функції оподаткування: фіскальна, регулююча, соціальна, контрольна і стимулююча. Принципи оподаткування базуються на сучасних міжнародних стандартах: законність, справедливість, економічна ефективність, простота та зрозумілість, стабільність, гнучкість, цільове використання (у частині зборів).

9. Аналіз видів, динаміки та структури податків і зборів на підприємствах малого бізнесу. Підприємства малого бізнесу в Україні, переважно, обирають спрощену систему (єдиний податок + ЄСВ). Останні роки характеризуються цифровізацією адміністрування і тимчасовими пільгами у кризових періодах. Найбільше навантаження припадає на «ЄСВ + єдиний податок», тоді як у ЄС і США – на «корпоративні податки та соціальні внески».

10. Із аналізу даних ТОВ «РМФ» можна зробити висновок про значне зростання його доходу, який збільшився на 16770 тис. грн. або на 63,1 % за 2022-2024 роки. Це свідчить про суттєве розширення обсягів діяльності підприємства та певне підвищення цін реалізації. Збільшення чистого прибутку у 2024 році є позитивною тенденцією, а саме на 2 016,0 тис. грн., що становить 329,3 % від рівня 2022 року. Однак у порівнянні з 2023 роком відбулось зменшення прибутку на 2 915, 9 тис. грн. Тому керівництву потрібно провести детальний аналіз факторів, що спричинили це різке падіння прибутковості між 2023 р. та 2024 р. (незважаючи на загальне зростання доходу), зокрема дослідити динаміку собівартості реалізованої продукції, операційних витрат та

інших витрат, щоб виявити причини зниження маржинальності і розробити заходи для відновлення позитивної динаміки чистого прибутку.

11. Загальна вартість активів підприємства зростає на 6523,6 тис. грн. або на 33,0 %. Це свідчить про розширення майнової бази (придбання основних засобів, зростання запасів чи дебіторської заборгованості), що відповідає збільшенню масштабів діяльності. Загальна сума зобов'язань (боргів) знизилася на 736,9 тис. грн. збільшення активів при одночасному зниженні зобов'язань призводить до суттєвого зростання власного капіталу. Це свідчить про покращення фінансової стійкості, платоспроможності та зменшення фінансового ризику підприємства. Водночас, кількість працівників у ТОВ «РМФ» в 2024 році зменшилась на дві особи порівняно з 2022 роком.

12. Система оподаткування малого бізнесу в Україні потребує комплексного оновлення. Основними напрямками вдосконалення є: спрощення адміністрування, зниження податкового навантаження, запровадження гнучких моделей оподаткування, стимулювання інновацій та адаптація до галузевої специфіки. Врахування зарубіжного досвіду дасть змогу створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, зменшити рівень тінізації та підвищити конкурентоспроможність національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрій К. Місце управлінського обліку в системі управління малим підприємством. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. Полтавський державний аграрний університет (25 березня 2025 р.)*. Полтава, 2025. С. 421-423.
2. Гоголь Т. А. Бухгалтерський облік і оподаткування та їх вплив на розвиток підприємств малого бізнесу розвинених країн світу. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2 (4(8)). С. 257–261.
3. Гоголь Т. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: моногр. Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2014. 384 с.
4. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Дерій В. А. Організація обліку та податкове планування: навч. пос. [Електронне видання]. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 185 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45773/1/>.
6. Джулій Л., Гребінська С., Ченаш В. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування малих підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-70-164.
7. Дупай М. М., Денчук П. Н., Питель С. В. Організація, облік, звітність та оподаткування малого бізнесу: навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2002. 222 с.
8. Дюк А. А., Чаланов В. В. Малий та середній бізнес в Україні: стан, тенденції та виклики під час дії воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-95>.

9. Коба О. В., Шинкар Ю. Л. Порівняльний аналіз загальної та спрощеної системи оподаткування: проблеми та напрями вирішення. *Науковий вісник УжНУ, серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2019. Вип. 25. Ч. 1. С. 116–120.
10. Крисоватий А. І. та ін. Спрощені режими оподаткування малих і середніх підприємств: досвід країн ЄС і трансформація в Україні. А. І. Крисоватий, Валігура В., Горин В., Сидор І., Крамар І., Шуліченко В. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2025. Vol. 4(63). P. 47-62. DOI: 10.55643/fcaptr.4.63.2025.4784.
11. Кузьома В. В. Актуальні аспекти організації обліку та оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 1334–1337. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/279.pdf>.
12. Кучер С. В. Особливості діяльності вітчизняних суб'єктів малого та середнього бізнесу: обліково-аналітичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С. 208-211.
13. Лаврова-Манзенко О. О., Уманська В. Г., & Манзенко Є. В. (2024). Реалії та перспективи оподаткування малого бізнесу в Україні. *Управління змінами та інновації*, 2024. 9-11. DOI: 10.32782/СМІ/2024-9-11.
14. Ленъ В. С., Гоголь Т. А., Нехай В. А. та ін. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб.; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. В. С. Леня. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 664 с. URL: <https://ir.stu.cn.ua/jspui/handle/123456789/24113>.
15. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlya-MSP.pdf>.

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Наказ МФУ № 92 від 27.04.2000 р.
17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ МФУ № 246 від 20.10.1999 р.
18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Наказ МФУ № 39 від 25.02.2000 р.
19. Новіков В. В. Диджиталізація бухгалтерського обліку малих підприємств. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. Вип. 3 (105). С. 81–88. DOI: 10.26642/ema-2023-3(105)-81-88.
20. Овчарова Н., Мартиненко Т., Самотой Ю. Напрямки посилення інформаційного навантаження обліку суб'єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-6>
21. Організація бухгалтерського обліку: підруч.; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. 3-е вид., допов. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2002. 592 с.
22. Острроверха Р. Е. Організація обліку: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2012. 568 с.
23. Пиріжок С. Є., Олійник Л. Г. (2015). Переваги та недоліки спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу: обліковий вимір. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. Вип. 33. С. 240–258. DOI: 10.26642/pbo-2015-3(33)-240-258.
24. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
25. Подолянчук О. А. Організація обліку суб'єктами малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5536>.
26. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України. Постанова НБУ № 148 від 29.12.2017 р. (Редакція від 29.08.2024, підстава - v0100500-24). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#n19>.

27. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
28. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України від 22.03. 2012 р. № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.
29. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Наказ МФУ № 186 від 19.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>.
30. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб. Закон України від 09.01. 2025 р. № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>.
31. Ратинський В. Бухгалтерський облік і аналіз: перспективи для малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. DOI: 10.32782/2524-0072/2021-25-18.
32. Сабіна Н. Ю., Семенченко К. І. Особливості оподаткування малого бізнесу в Україні та світі. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. Вип. 27. С. 325–334. DOI: 10.26642/pbo-2013-3(27)-325-334.
33. Семенова С., Шпирко О. Облікова політика малих підприємств в Україні та Німеччині. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Серія: Економіка і управління*. 2019. Вип. 46. С. 95–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2019_46_10.
34. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-52-61.

35. Сльозко Т. М. Організація обліку: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 234 с.
36. Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підруч. К.: КНЕУ, 2000. 260 с.
37. Стасюкова К. В., Пчелянська Г. Б., Ткачук А. В. Особливості спрощеної системи бухгалтерського обліку на малих підприємствах в Україні *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10. Вип. 2. С. 96–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_2_13.
38. Сук Л. К., Сук П. Л. Організація бухгалтерського обліку: підруч. К.: Каравела; Піча Ю. В., 2009. 624 с.
39. Труш Ю. Т., Король Г. О., Потрус Н. П. Організація обліку. Ч. 1. Основи організації обліку: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 69 с.
40. Фабіянська В. Ю. Сутність організації бухгалтерського обліку. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19. Ч. 2. С. 214-222. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Un_msm_2014_19\(2\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Un_msm_2014_19(2)_28).
41. Фаріон І. Д., Перезовова І. В. Організація обліку, контролю й аналізу: навч. посіб.; за ред. д-ра екон. наук, професора І. Д. Фаріона. Тернопіль: Економічна думка, 2007. 714 с.
42. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
43. Яструбський М. Я. Реформування облікової системи малих підприємств у процесі інтеграції в інноваційні об'єднання. *Сучасні питання економіки і права*. 2018. Вип. 1. С. 145–150
44. OECD. (2019). Taxation of SMEs in OECD and G20 Countries. Paris: OECD Publishing. URL: <https://doi.org/10.1787/10a62e72-en>.
45. European Commission. (2020). SME taxation in Europe – Recent reforms and policy options. Brussels: EC.

46. Black, G. (2018). *Small Business Accounting and Finance*. London: Routledge.
47. Collis, J., & Jarvis, R. Financial information and the management of small private companies. *Journal of Small Business and Enterprise Development* (2002) 9 (2): 100–110. DOI: <https://doi.org/10.1108/14626000210427357>.
48. Schwellnus, C., Pak, M., & Pionnier, P.-A. (2020). Taxation of SMEs in the digital economy. *OECD Taxation Working Papers*, 46, 1–38. URL: <https://doi.org/10.1787/abc1234-en>.
49. World Bank. (2022). *Doing Business 2022: Taxation and small enterprises*. Washington, DC: World Bank.
50. Скорохід В. Л., Гуменна-Дерій М. В. Аналіз розвитку підприємств малого бізнесу в Україні та нормативно-правове забезпечення організації обліку в них. Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 жовтня 2025 р., м. Київ – м. Умань), 2025. 276 с. С. 34-35.
51. Скорохід В. Л. Організація обліку в підприємствах малого бізнесу України: особливості та напрями оптимізації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансовоуправлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Частина II (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. 480 с. С. 375-377.

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування**

СКОРОХІД Володимир Любомирович

**Організація обліку й оподаткування на підприємствах малого бізнесу /
Organization of accounting and taxation in small businesses**

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і оподаткування підприємництва»

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Тернопіль – 2025